

Ako se po telegrafičnem potu naznanja vihar, ki je razsajal 3. decembra v Tihem oceanu, ako potem lastnik barke dobi naznanilo, njegova barka se je 2. decembra potopila v Tihem oceanu, ne bo vedel, ali je vihar bil kriv te nesreče ali so mornarji kaj pregrešili, ali je bila barka kakorkoli si bodi, poškodovana. Barka se je razbila 2. ali vihar je bil 3. decembra. Konečno je pa še mogoče, da se je oboje zgodilo enega in istega dne, ako je prišlo prvo naznanilo preko Amerike, ker so pisali še 2., ali pa je naznanilo prišlo preko Nove Selandije ali preko Japana, kjer so že pisali 3. decembra. Od Behringovega preliva na jug preko Tihega oceana nekoliko na vzhod od Nove Selandije je črta, ker se zaznamovanje dneva loči za jeden dan.

Ako to preudarimo in dalje premislimo, kako neznansko veliko se dan danes denarja speča, koliko zavarovanj, protizavarovanj je z barkami in blagom, koliko znanstvenih sporočil, koliko ukazov se daje vojaškim in civilnim zastopnikom, in koliko privatnih depeš se odpošlje, lahko vidimo, koliko zmotnjav in pomot in zamud vzrokuje razno zaznamovanje dneva po krajevnem času. Daljni povod zmotnjavam je tudi, da 24 dnevnih ur razpolovimo v dvanajst na dopoldne a dvanajst na popoldne. Dobim telegram od prijatelja, ki mi pravi: Pričakujem te ob 8. na kolodvoru; podam se na pot, čakam, iščem, pa sem pot zastonj naredil, moj prijatelj pride še le ob 8. zvečer. Ako hočemo natančni biti, moramo postaviti še eno besedo več v depešo, t. j. ali ura pred poldnem ali popoldne.

(Dalje prih.)

Iz šole za šolo.

Naloge v izobražbo prostih stavkov.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Konec.)

XXXIX.

Razširite sledeče stavke z določilom časa (na vprašanje: kedaj? kako dolgo? ob korej?)!

1.

— mora vstati, kdor se če na pot podati. Velike skrbí — lase ubelijo. Previdnost — ne škoduje. — je dan najdaljši — najkrajši. Jabolko je — zlato, — srebro, — pa kamen. — je narbolje učiti se. Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Vzpomlad se začénja —, poletje —, jesen —, zima pa —.

Dovršitev (določevanje).

Zgodaj mora vstati, kdor se če na pot podati. Velike skrbí zgodaj lase ubelijo i. t. d.

2.

Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Marija Terezija je vladala —. Dolžnost v šolo hoditi začénja se — in traja do —. — oblegali so Turki Dunajsko mesto. — delamo jaslice. — se začne trgatev. — je človek doleten. Nebeško veselje bo — trajalo. Danico vidimo — in —. — meni, — tebi.

Dovršitev (določevanje).

Ozimno žito se seje v jeseni, jaro pa vzpomladi. Nebeško veselje bo večno trajalo. — — — — — Danes meni, jutri tebi.

XL.

Razširite naslednje stavke z določilom načina (na vprašanje: kako?)!

1.

Pav koraka —. Orglje — pojejo. Sirota se — joče. Konjik — jaše. Pobožni — moli. Krojač — šiva. Zidar — zida. Škrjanec — pōje (drobī). Govorite — in —! Pišite —! Poslušajte —! Suha drva goré — (s plamenom). Vrata so — odprta. Slepce — bere. Vzpomladi pojejo ptiči —. Izstradani človek jé —. Radodarnik daje —. Glas — raste.

Dovršitev (določevanje).

Pav koraka ošabno. Orglje lepo pojejo. — — — — — Glas gredé raste.

2.

Vijolica — diši. Laž hodi —. — konju trava raste. Bolnik se — drži. Marljivi učenec se — učí. Krokar se — dere. Junaki gredó — v boj. Lenuh drži roke —. Radodarnik daje —. Kdor se — učí, tudi — pozabi. Nameril je pšenice —. Jelen — sliši. Krt — vidi. Pes — vola. Hodi —! Spavaj —! Delaj —! Pomagaj —! Služi —! Živi —! Jožef je sè svojim očetom — ravnal. Brzovlak dirja —. Nemarnež pustí delo — (v nemar). Prevzetnež govori —, prilizovalec pa —. Potrpežljivi trpi —. Prazen klas stoji —.

Dovršitev (določevanje).

Vijolica prijetno diši. Laž hodi ob jedni nōgi. Potrpežljivi trpi voljno. — — — — — Prazen klas stoji po konci.

XII.

Razširite naslednje stavke s določilom vzroka in namena (na vprašanje: zakaj? zaradi (vsled) česa? iz česa? s čim?)!

1.

— mi srce igra. Drevo se — pozná. — je umrl. — glava me boli. Setev se je — opomogla. Savel je preganjal Davida —. Trdnjave stavijo — (iz opreznosti). Prvi stariši so bili — iz raja izgnani. Ptiča poznamo — in —. Otroci so bili — kaznjevani. — se šolarji v zlato knjigo zapišejo. — je bil uni človek obsojen. — pride človek v nesrečo. Svinje redimo —, krave —, ovce —, kokoši pa —. Polhe lovijo —, lisice pa —. Ogenj se je — zatrosil.

Dovršenje (določevanje).

Vesolja mi srce igra. Drevo se po sadu pozná. Za lakoto je umrl. Ogenj se je po otrocih zatrosil.

2.

— ni varno po morji voziti se. Šolo so zaprli —. Mačke imamo —. Miška gloda, da —. Nož rabimo za —. — si služimo kruh. Bolnik stoče —. Marsikateri greši —. Za — je umrl sosed. Blaznika (norca) spoznamo po —. Vojak nosi orožje v —. Zaradi — ne napredujejo nekateri učenci. — je prepovedano v deroči vodi kopati se. Tudi — ne lagati. — ga vest peče.

Dovršitev (določevanje).

Zaradi viharjev ni varno po morji voziti se. — — — — — Vsled strašne nesreče ga vest peče.

XIII.

V dovršitvi 42. naloge zaznamovajte osebkke, dopovedke in vezila sè spredniki o., d., v., prilastke nadrižajte, dopovedne glagole in pridevnike sè svojimi dopolnili podrižajte, določila pa oklenite.

Izvršitev (določevanje).

(Zarad viharjev) ^{v.} ^{d.} ^{o.} ni varno (po morji) voziti se. — — — — (Vsled strašne
^{o.} ^{d.} nesreče) ga vest peče.

XLIII.

a) *Prepišite na šolski tabli napisane stavke tako, da bodo glavni stavkovi členi pod rižami, stranski pa na rižah!*

Dobra krava je druga hišna mati; skrbi lepo za njo. Njiva brez gnoja je nerodovitna; mesto žita rodila ti bo osat in plevel. Hvaležni otroci spominjajo se vsikdar radi svojih roditeljev, jih voljno ubogajo in jim z veseljem pomagajo. O kresu je zdravo kopati se.

Izdelovanje.

<u>Dobra</u>	<u>druga hišna</u>	<u>d. n.</u> (lepo)	<u>4.</u> za njo.	<u>brez gnoja</u>
krava je		mati; skrbi		Njiva je ne-
<u>2.</u> <u>mesto žita</u>	<u>ti</u>	<u>4.</u> <u>osat in</u>	<u>4.</u> <u>plevel.</u>	
rodovitna:	rodila	bo		

b) *Podrižajte v izdelovanji 45. naloge vse prilastke enkrat!*

c) *Podčrtajte vsa dopolnila dvakrat ter zapišite nadnje, v katerem sklonu da so!*

č) *Zaznamovajte prislovna določila z oklepom ter zapišite na vrh besed sè sprednikoma, kako določilo da je!*

d) *Hitej, prečitaj zdaj vse gole stavke, ki si jih zapisal! — Brezinšek, preberi ravno tako vse prilastke! — Črnjak, ti pa dopolnila sè sklonom vred! — Čelovnik: vsa določila ter povej, v katero vrsto da spadajo!*

V p o n o v i l o .

(Ustno.)

1. V kaj nam služijo določila? 2. Katero besedno plemo nam rabi navadno v določilo? 3. Kolikovrstna so določila? 4. Kako se povprašuje po določilih prve —, druge —, tretje —, četrte vrste?

Književstvo.

— „**Oče naš.**“ Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Po priporočenji častitljivega duhovna iz nemškega poslovenil Fr. Malavašič. Drugi, pregledani natis. V Ljubljani. Natisnil in založil J. R. Milic. 1885., 227. str. Ta lepa knjiga, ki je užé starejim bralcem dobro znana, je prišla tedaj v drugem, prav ličnem natisu na svitlo. Priporočamo jo prav živo kot posebno izbrano berilo naši mladini, pa tudi sploh vsakemu, ki rad kaj ganljivega in lepega bere. Stane vezana 60 kr., po pošti pod križnim zavitkom pa 5 kr. več.

— „**Spisł Krištofa Šmida.**“ VI. zvezek. Ferdinand. Čudapolno življenje mladega španjskega grofca. Poslovenil P. Florentin Hrovat. 8°. 146 str. Prav dobro je došla ta lična povest naši slovenski mladini. Vse šolarske in učiteljske knjižnice naj si nakupijo lepe „Spise Krištofa Šmida“.

— „**Národne Biblioteke**“ prišli so na svitlo 15., 16. in 17. snopič (po 15. kr.) 15. in 16. snopič obsežata nadaljevanje „Babice“, poslovenil Fr. Cegnar. Snopič 17. ima pa naslov: Senilia. Poezija v prozi, Iv. S. Turgenjeva. Prevel Aleksander Hudovernik. Tudi „Národno Biblioteko“ priporočamo v prav obilo kupovanje.